

CIN ✖

Centar za
istraživačko novinarstvo

**Godišnji
izvještaj** | **2021.**

DONATORI

EMBASSY OF SWEDEN

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Rockefeller
Brothers Fund**
Philanthropy for an Interdependent World

Kingdom of the Netherlands

Norwegian Embassy
Sarajevo

British Embassy
Sarajevo

Open
Society Fund
Bosnia & Herzegovina

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

OCCRP

Skupština

Aida Čerkez, predsjednica
Mehmed Halilović
Edward Ferguson
Bodo Weber
Tanja Topić

Direktorica

Leila Bičakčić

Uredništvo

Aladin Abdagić, glavni i odgovorni urednik
Mirjana Popović, zamjenica urednika

Redakcija

Azhar Kalamujić, Renata Radić-Dragić, Sadeta Bajrović, Nino Bilajac,
Jelena Jevtić, Milena Mitrović, Ibro Čavčić, Adna Zilić, Dženita Lutvić,
Adna Serdarević

Provjera činjenica

Jasna Fetahović

Produkcija

Mubarek Asani

Fotografija

Dženat Dreković

Grafički dizajn

Željko Todorović

Asistent na projektima

Mirza Avdić

Prevod

Lejla Efendić

Lektura

Razija Šahinović

Administracija

Aleksandra Zelić, finansijska menadžerica
Damir Salihbašić, office menadžer

Adresa

Centar za istraživačko novinarstvo
Gabriele Moreno Locatelli 11
71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 560 040

Fax: +387 33 560 045

E-mail: info@cin.ba

Web: cin.ba

4

sankcije i izmjene
propisa i praksi

6

optužnica

8

presuda

5

istraga

Šta smo uradili u 2021?

CIN je u 2021. godini istraživao: zloupotrebe javnog novca, pranje novca, šverc tekstilom, korupciju prilikom zapošljavanja, nezakonitu eksploataciju prirodnih resursa, reketiranje privrednika, probleme u zdravstvenom sistemu, postupke javnih nabavki, zloupotrebe javnih funkcija te imovinu političara, sudija i tužilaca.

Policijske i pravosudne institucije su provjeravale navode iz naših tekstova. Pojedina istraživanja su rezultirala istragama, optužnicama ili zatvorskim kaznama. Institucije su mijenjale pravila i prakse nakon objavljivanja naših priča, a pokrenute su i inicijative za izmjene zakona i propisa.

*"Dan bez lijeka je
dan života manje."*

Almedina Semanić
majka oboljelog djeteta

„Borba sa birokratama za dječiji život“

Djeca koja boluju od cistične fibroze u Unsko-sanskom kantonu mjesecima čekaju da im Zavod zdravstvenog osiguranja odobri skupe lijekove. Dok su čekali lijekove, nekima se stanje pogoršalo, a neki su odselili u inostranstvo.

Mjesečna terapija košta oko 6.500 KM i u Unsko-sanskom kantonu bi trebao da je plaća Zavod zdravstvenog osiguranja. Međutim, oboljela djeca čekala su šest mjeseci da im Zavod odobri lijekove na koje imaju pravo.

U BiH od ove rijetke bolesti boluje 51 pacijent. Njihovo liječenje, zdravstveno stanje i životni vijek ovise o tome u kojem dijelu države žive.

#nakonpisanjaCINa

oboljela djeca redovno
dobijaju skupocjene lijekove

KS donio pravilnik da pravo
na lijekove na teret budžeta
imaju oboljeli stariji od
18 godina

” Ona meni dolazi i baca papire i kaže i ti pretjeruješ, nije niko budala, zna se da to nije stvarna vrijednost robe. Ili ćeš dati, ili ti je (carinik, op. a.) rekao dizat osnovu. Razvalit će ti robu, pustit će cuke! ”

Esnaf Kastrat
trgovac tekstilom

„Kafa carinicima umjesto milioni državi“

Novinari CIN-a su otkrili da uvoznici tekstila plaćaju višestruko niže carine i poreze jer **špeditere i carinike podmiću sa 2.500 maraka** po kamionu robe. BiH ovim gubi desetine miliona maraka godišnje.

Od 2018. do polovine 2021. godine samo na graničnom prelazu u Gradišci ocarinjeno je oko tri i po hiljade tona tekstila, umanjenih cijena, a uvoznici procjenjuju da je **BiH na tome izgubila oko 38 miliona maraka**.

Jedan od trgovaca tekstilom je novinarima svjedočio da mu je špediterka nakon razgovora sa carinikom ponudila da umjesto dvije i po hiljade da samo dvije hiljade maraka mita, ali je i to odbio.

NEPREGLEDAN KAMION
TEKSTILA PRELAZI GRANICU

za 2.500 KM mita

ŠPEDITERU I CARINIKU

za tri i po godine BiH je izgubila

38 miliona KM

” Značaj otkrivanja izborne prevare je očit. Međutim, rijetki su tako jasni i dokazima potkrijepljeni slučajevi koji obuhvataju citate, snimke i slike. Sjajna istraga, vrlo zanimljiva. ”

Juan Luis Sanchez

Vijeće sudija European Press Prize

Nagrada za najbolje novinarsko istraživanje o korupciji (CRMA)

Nagrada za najbolji tekst o temi zaštite okoliša „Eko novinar“ (CPCD)

Nagrada za istraživačko novinarstvo SEEMO

Nagrada UNICEF-a za medijski doprinos promociji i zaštiti prava djeteta

Druga nagrada EU-a za istraživačko novinarstvo u BiH

CIN nominovan za nagradu European Press Prize

Nagrade i priznanja

CIN je u 2021. godini dobio **šest međunarodnih nagrada i priznanja** za istraživačko novinarstvo.

Nagrađena su naša istraživanja o: izbornim prevarama, nezakonitim eksploatacijama, zloupotrebama i zaštiti okoliša te priča o djeci oboljeloj od rijetke i neizlječive bolesti kojoj je birokratska vlast uskratila pravo na liječenje.

Priča Centra za istraživačko novinarstvo „**Novinari CIN-a razotkrili mrežu trgovaca glasovima**“ nominovana je u konkurenciji sa više od 1.000 prijava iz gotovo svih evropskih zemalja za međunarodnu nagradu za istraživačko novinarstvo „European Press Prize“.

Multimedijalni sadržaj

Naši čitaoci se mogu informisati o pričama i putem infografika koje na jednostavan način govore o temi koju smo istraživali. Istraživanja smo objavljivali u različitim videoformama.

Pojedine priče smo obogatili i fotogalerijama kako bismo vjerodostojnije prenijeli činjenice i atmosferu sa terena te pomogli čitaocima da lakše razumiju probleme o kojima smo pisali.

123
infografika

37
videoa

3
baze podataka

6
animacija

” Taj pravilnik je sačinjen na bazi jednog brenda. Taj brend je veoma poznat u svijetu, to je uvoznički brend. Takav je pravilnik napravljen, konstruisan, da ne možemo napraviti (uniforme, op. a.). ”

Fahrudin Čančar
vlasnik domaće firme

„Policijske uniforme skrojene po mjeri privatnika“

Četiri policijske agencije u BiH su od firme „KM Trade“ godinama kupovale uniforme i obuću čija se vrijednost računa u milionima, vodeći se internim pravilnicima koji iz ovog posla isključuju druge domaće firme.

Ovim dokumentima je određeno da policajci moraju nositi obuću i uniforme koje **odgovaraju karakteristikama američke marke „5.11“ i njemačke marke „Haix“**. Jedini zastupnik robe takvih karakteristika, precizno opisanih u pravilnicima, je „KM Trade“.

Prema Zakonu o javnim nabavkama BiH, tehničke specifikacije tražene robe ili usluga moraju omogućiti jednako nadmetanje svim ponuđačima i ne smiju upućivati na određenog proizvođača, marku ili porijeklo kako se time neke kompanije ne bi isključile iz postupka nabavke.

4

POLICIJSKE AGENCIJE

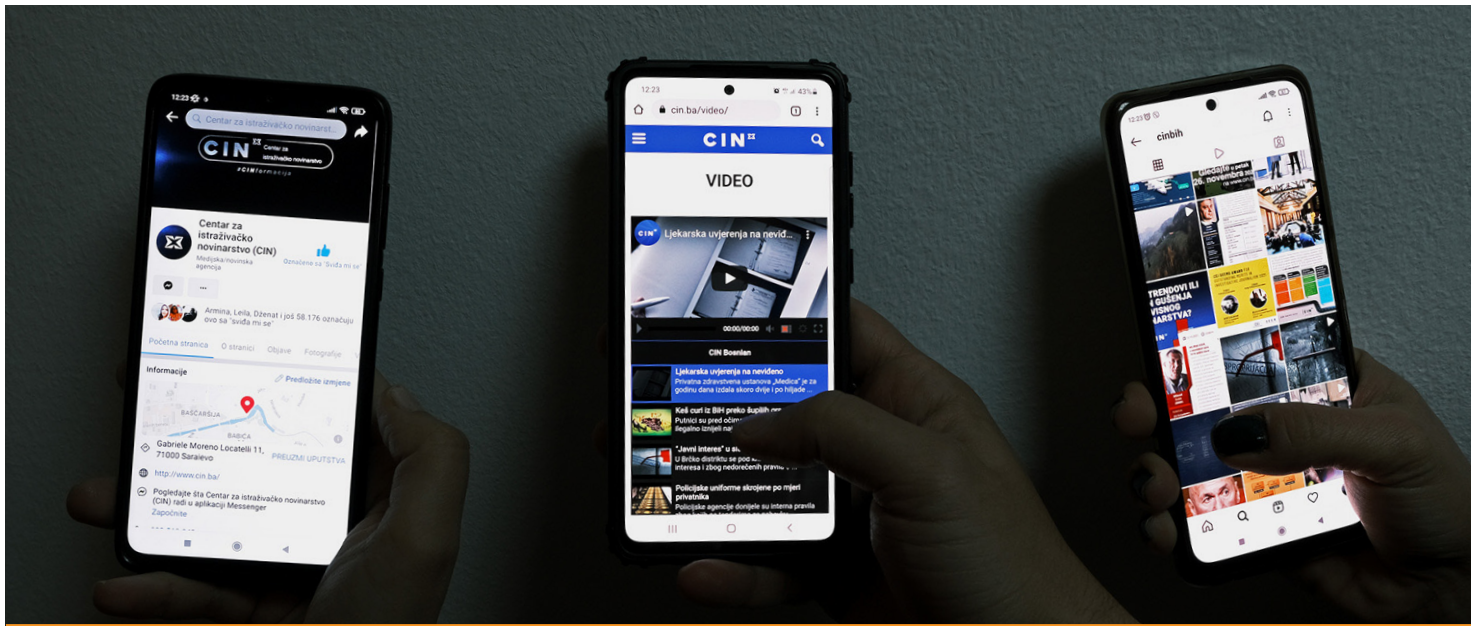

KUPILE

17,5 miliona KM

vrijednosti obuće i uniformi

interni pravilnici iz ovog posla
isključuju druge domaće firme

CIN i čitaoci

Svake godine sve više građanki i građana čitaju naše sadržaje na društvenim mrežama. U 2021. godini smo našim pratiocima uz priče ponudili mnogo više video i grafičkih sadržaja koji su imali **preko četiri miliona pregleda** na svim platformama.

Našim čitaocima se zahvaljujemo na povjerenju i podršci.

3,5 miliona
DOSEG

1,5 miliona
INTERAKCIJA

6.050
pretplatnika

na CIN-ovom YouTube kanalu

80.000

čitalaca prati CIN
na Facebooku

5.930

čitalaca prati
CIN na Twitteru

1.710

čitalaca prati CIN
na Instagramu

Saradnja drugih medija i CIN-a

Svoje istraživačke priče CIN besplatno ustupa svim printanim, internetskim i elektronskim medijima, uz obavezno navođenje izvora i bez mogućnosti mijenjanja sadržaja.

Na ovaj način provjerene i istinite informacije, bazirane na činjenicama i dokazima, dopiru do velikog broja građanki i građana.

CIN-ove priče su objavljivane ili spomenute **636 puta na različitim portalima**, u printanim medijima i na skoro svim privatnim i javnim televizijskim kućama u zemlji.

636

objava CIN-ovih sadržaja u drugim medijima

598

puta su portali prenijeli naš sadržaj

23

puta su naši sadržaji objavljeni u printanim medijima

17

puta su naše priloge emitovale različite TV kuće

” Ja sam tad prodao u Doboju neki šporet za oko 500 eura. Ponudio sam im to. To su prihvatili i uzeli. ”

Mersad Džafić
trgovac polovnom robom

UPRAVA ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BiH

„Šefica i njeni 'crnokošuljaši' za iznude“

Novinari CIN-a su otkrili kako su pojedini inspektori Uprave za indirektno oporezivanje BiH reketirali trgovce - tražili su novac da ne bi kontrolisali njihovo poslovanje. Onima koji odbiju dati mito, nezakonito oduzimaju robu.

Jelena Majstorović, Radenko Popović, Stevo Savić i Vladimir Puzić su zbog boje svoje uniforme među trgovcima poznati kao „**crnokošuljaši**“, ali zloslutni nadimak krije i ozbiljnije razloge. **Ova grupa inspektora ucjenjuje vlasnike trgovačkih radnji** koji drže višak robe, nudeći njima „dogovor“, a trgovcima koji ne daju mito, oduzimaju robu.

deset puta tokom 2017. i 2018.
ucjenom tražili mito od trgovaca

najmanje četiri puta su
im nezakonito oduzeli robu

vrijednu više od

200.000 KM

” Da je Allah htio da budemo melec, mi bi bili melec i ne bi grijeshili. To znači, svaki čovjek grijeshi. ”

Ramo Isak

delegat u Parlamentu
Federacije BiH

„Zakonodavci s druge strane zakona“

Svaki četrnaesti parlamentarac najvišeg zakonodavnog tijela Federacije BiH je osuđivan, a među njima su više od polovine povratnici u činjenju krivičnih djela.

Centralna izborna komisija BiH je zbog pravosnažnih presuda oduzela mandate samo **delegatu Dušku Radunu i zastupniku Senaidu Begiću**. Izbornim zakonom BiH je predviđeno da se mandat oduzima funkcionerima danom pravosnažnosti sudske presude kojom su osuđeni na zatvorsku kaznu od šest mjeseci ili duže.

Tako delegati: **Ramo Isak, Ilija Ilić, Edim Fejzić, Sejad Tatarin, Jasenko Tufekčić, Boris Krešić i zastupnici Hamdija Abdić i Eldin Vrač**e nesmetano izglasavaju zakone u Federalnom parlamentu, bez obzira na to što su tokom mandata ili ranije osuđivani. **Zastupnik Salmir Kaplan** jedini ima nepravosnažnu presudu.

tučnjave

pucnjave

reketiranje

prijetnje

uništavanje
imovine

zloupotreba
položaja

krivična su djela zbog kojih
je 11 parlamentaraca krivično
gonjeno i osuđivano tokom
mandata ili ranije

” Poistovjetit ću sa fudbalerom – kada dobije crveni ili žuti karton pa ne igra. Ako Džeko dobije crveni karton pa ne igra, treba li ga isključiti iz fudbala? Jednom kažnjen ne znači da je nepopravljiv. ”

Sead Kreštalica

zamjenik glavne kantonalne tužiteljice
Tužilaštva Kantona Sarajevo

BAZA PODATAKA

„Disciplinske kazne protiv
sudija i tužilaca“

184

disciplinske odluke
od 2010. do početka 2021.

136

sudija

43

tužioca

5

stručnih
saradnika

„Kažnjeni napredovali u pravosuđu“

Najmanje 14 sudija i tužilaca su, bez obzira na propuste u radu, **napredovali na bolje radno mjesto** ili su obnovili mandat na rukovodećoj poziciji.

Novinari CIN-a otkrivaju da su sudije i tužioci kažnjavani zbog: netačnog prikazivanja radnih rezultata, dovođenja predmeta do zastare, neprimjerenog ponašanja ili odavanja povjerljivih informacija iz predmeta.

Za njih desetero propusti u radu su bili utvrđeni disciplinskim postupkom prije, a kod ostalih četvero nakon imenovanja.

Imenovanje je proveo VSTVBiH i u odlukama je navedeno da su se u tom postupku cijenili odnos prema radu, radni rezultati i ponašanje. Međutim, istraživanje CIN-a pokazuje da su uglavnom zbog toga disciplinski kažnjavani.

NOVEMBAR 2020. - Novinari CIN-a **razotkrili mrežu trgovaca glasovima u Brčko distriktu.**

DECEMBAR 2021. ➤ Trgovcima izbornim glasovima **Elviru Saletoviću i Sanelu Pengiću sudi sud u Brčkom**, dok je protiv kandidata na izborima **Peje Mendeša podignuta optužnica.**

NOVEMBAR 2019. - Novinari CIN-a otkrili kako su **zastupnici Skupštine Brčko distrikta dijelili grantove prijateljima i glasačima.**

SEPTEMBAR 2021. ➤ **Čazim Dačaj**, zastupnik u Skupštini Brčko distrikta, **osuđen na četverogodišnji zatvor** zbog zloupotrebe položaja pri dodjeli grantova i **oduzeta mu imovina u vrijednosti 131.000 KM.**

APRIL 2013. - Novinari CIN-a otkrili kako je **Kemal Čaušević, bivši direktor UIOBiH, kupio nekretnine vrijedne 1,08 miliona KM**, a njegovi prihodi nisu bili dovoljni da pokriju ulaganja u imovinu u vrijeme kada je igrao važnu ulogu u prikrivanju nezakonitosti pri uvozu tekstila.

MAJ 2021. ➤ **Čaušević je prvostepeno osuđen** zbog pranja novca te primanja dara na devet godina zatvora, bit će mu **oduzeta i imovina od 2,3 miliona KM.**

FEBRUAR 2017. - Novinari CIN-a otkrili da je **bivši direktor ZZODK Senaid Begić koristio novac ove ustanove** za promociju na izborima, reklamiranje u medijima i kupovinu nagrada.

APRIL 2021. ➤ **Begić je osuđen na dvije i po godine zatvora** zbog: zloupotrebe položaja, pronevjere i prevare u službi, nezakonitog zapošljavanja...

NOVA BAZA„Bijeli hljeb“ - nezarađena plaća**81**

lokalni funkcioner

51

opština

od novembra 2020. do januara 2022.

isplaćeno je ili planirano

1,5 miliona KM

„BIJELOG HLJEBA“

CIN-ove baze podataka - izvor informacija

CIN svake godine objavljuje baze podataka koje sadrže hiljade provjerenih informacija i autentičnih dokumenata koje institucije nastoje sakriti od javnosti. One omogućavaju građankama i građanima da se brzo informišu o različitim oblastima, ali i da dođu do podataka kojima često nemaju pristup.

U ovoj godini objavili smo novu bazu - **o privilegovanjima i naknadi „bijeli hljeb“ - i dopunili dvije postojeće baze novim podacima o disciplinskim kaznama protiv sudija i tužilaca i pomilovanjima u BiH.**

Na našoj internetskoj stranici možete pronaći i baze o: finansiranju boračkih organizacija, imovini političara, podjeli poticaja, javnim nabavkama, privilegovanjima i naknadi političara i funkcionera – „bijelom hljebu“, zaradama advokata po službenjima, energopotencijalu u BiH itd.